

SZEMLE

A. P. RJAZANSZKIJ

V OGNYE TANKOVIH SZRAZSENYIJ

(Nauka, Moszkva, 1975. 240 o.)

A Nagy Honvédő Háború nevezetes páncélos csatáit tükröző könyv lapjain az 5. gárda-gépesített hadtest útja eleve nedik meg. Ezt a hadtestet 1943. január 9-én szervezték a 6. gépesített hadtest bázisán. Az út Sztálingrádnál kezdődött és Prágában ért véget. A könyv szerzője, A. P. Rjazanszkij nyugállományú vezérőrnagy, hosszú időn át volt e gépesített magasabbegység törzsfőnöke, közvetlenül részt vett a leírt eseményekben. *Páncélos csaták tüzában* című munkájának megírása során széles körűen felhasználta a rendelkezésére álló levéltári dokumentumokat, harcostársainak visszaemlékezéseit és egyéb más forrásokat. Mindez valósághívó és gyakorlati értékű teszi munkáját.

A könyvben a fő helyet az 5. gárda-gépesített hadtest sokrétű harctevékenységeinek leírására szánta. Bemutatja a katonák, tiszthelyettesek és tisztek bátorságát, állóképességét, harci mesterségét, a haza és a kommunista párt iránti szeretetüket, határtalan odaadásukat.

Különösen figyelemreméltóak a szerző gondolatai a páncélos és gépesített hadtestek, illetve egységeik és magasabbegységeik különböző harcmodokban és hadműveletekben való harci alkalmazása elveiről és módjairól. Rjazanszkij szemléletesen mutatja be a páncélos és gépesített dandárok harctevékenységeinek megszervezését és vezetését a hadművelleti mélységben levő önálló irányokban. Rotmisztróv tábornok gépesített csoportjának harctevékenysége alapján indokolja, mennyire fontos a páncélos csapatok állományában olyan egyenmű seregtestek létrehozása, melyek önállóan is képesek bonyolult hadművelleti feladatok megoldására.

A könyvnek rendkívül pozitív oldala, hogy a szerző a hadtest harctevékenységeinek leírása során nemcsak az eredményekre, hanem a vezetésben, szervezésben és végrehajtásban mutatkozó hiányosságokra is rámutat.

Emlékezetesek maradnak azok az oldalak, melyeket a harcosok hősi tetteinek szentel. A harcok legbonyolultabb pillanataiban sem veszítették el önuralmukat, kitartóan és bátran küzdöttek az ellenséggel. Számos esetben került sor arra, hogy a különböző szintű parancsnokok kiestek a harcból. Helyüket tiszthelyettesek, sőt katonák foglalták el. Így volt ez például az 55. gépesített dandárnál. Korolkov törzsrőrmester, az egyik század szolgálatvezetője, miután a század tisztszerei megsebesültek és a segélyhelyre szállították őket, átvette a század parancsnokságát és folytatta a harctevékenységet. Az alegység 6 fasiszta harcokcsit semmisített meg. Az egyik szakasz parancsnokának, A. V. Anucsin főhadnagynak eleste után, Girs törzsrőrmester vette át a szakasz parancsnokságát és vezette rohamra a harcosokat. És ilyen példát számosat ismeret a szerző.

Komoly helyet szentel a könyvben a csapatok soraiban folytatott pártpolitikai munka leírásának. Ez a tevékenység folyamatos volt a harctevékenységek előkészítése és megvívása során egyaránt. Szemléletesen mutatja be a politikai munkások, a párt- és komzomolszervezetek tevékenységét, mely a harcfelelőtlők sikeres végrehajtásának biztosítását tűzte ki célul. A hadtest egységei és magasabbegységei számos igen bonyolult harcfelelőtlőt oldottak meg a sztálingrádi ellentámadás, a kurszki kiszögélésben vívott csata, a Dnyeper partjain

lezajlott ütközet során, Morvaország és Felső-Szilézia területén, a Berlin és Prága felé vezető harci úton.

Igen melegen emlékezik meg Rjazanszkij fegyvertársairól, Bogdanov, Szkvortov és Jermakov tábornok — hadtestparancsnokokról, Szemjonov, Sibajev és Ohlopkov politikai helyettesekről és másokról. Velük osztotta meg a győzelmek örömet és a háborús élet bajait, nehézségeit.

A Zimovnyikovról elnevezett hadtest a sztálingrádi ellentámadásban esett át a tűzkeresztségen, amikor is a 2. gárdahadsereg állományában részt vett a Paulus 330 ezer fős bekerített hadseregcsoportjának felmentésére siető ellenséges erők szétzúzásában. 1943-ban, a kurszki csata idején, dicsőséggel helytállt az 5. gárda-harcocsihadsereg állományában, részt vett a prohorovkai nevezetes páncélos csatában és a belgorod—harkovi hadműveletben. A zimovnyikovisták kivették részüket az ellenség nagy erejű páncélos ellencsapásának elhárításából a jobbpárti Ukrajna területén a kirovográdi irányban, ahol a hitleristák minden olyan kísérlete meghíúsult, hogy a szovjet csapatokat a Dnyeperbe szorítsák. Nem kisebb érdeme volt a hadtestnek a berlini hadműveletben, amikor is a 13. hadsereg 102. lövészhadteste hadosztályaival együttesen, meghíúsította a fasiszták 12. hadseregének áttörését a berlini helyőrség bekerített csapatainak megsegítésére és megakadályozta a 9. német hadsereg maradványainak nyugati irányú kitörését. A prágai hadműveletben a hadtest foglyul ejtette a német „Közép” hadseregcsoport vezérkarát és ezzel meggyorsította a Csehszlovákia területén működő hitlerista csapatok szétzúzását.

A hadtest harci sikereit számos esetben parancsban ismerte el a Legfelsőbb Főparancsnokság Főhadiszállása, parancsnokai és harcosai közül számosan kaptak magas kitüntéseket.

Az ismertetett könyv jól illusztrált, számos, a harctevékenységek lefolyását tartalmazó vázlatot, fényképet közöl.

Figyelemre méltó a hadtest parancsnok karának névjegyzéke, magasabbegységeinek állománytáblája, a Szovjetunió Hőse megtisztelő címet elnyertek fényképeinek bemutatása, valamint a szövegben megemlített személyek névjegyzéke. Mindez lehetővé teszi a könyv tartalmának jobb feltárását, felhasználását.

A felsorolt előnyök mellett néhány hiányosságot is meg kell említeni. Nem tárja fel kellő mértékben a könyv a hadtest- és dandártörzsek tervező-szervező szerepét, döntéselőkészítő tevékenységét, a csapatok vezetését segítő rendkívül sokrétű munkáját, holott a szerző éppen törzsfőnöki beosztást töltött be. A rengeteg adat birtokában részletesebben és mélyebben is megvilágíthatta volna ezt a napjainkban is rendkívül aktuális és széles körben kutatót kérdést. Említhetnénk még, hogy egy-két vázlat nem az időrendileg megfelelő helyre került és a könyvben több sajtóhiba található.

1974. május 8-án a fasiszta elnyomás alóli felszabadulás 30. évfordulóján leplezték le a Rosztovi terület Zimovnyiki városában az 5. gárda-gépesített hadtest emlékművét. Ennek a városnak a nevét viseli a hadtest ma is. Az emlékmű a szovjet nép háláját fejezi ki fegyveres erői iránt, melyek a Szovjetunió Kommunista Pártjának irányításával világtörténelmi jelentőségű győzelmet arattak a fasiszta Németország felett.

A Nagy Honvédő Háború befejezése óta jelentős idő telt el. A világban különböző események zajlanak le, változások mennek végbe, melyek a népek életét új tartalommal töltik meg. A szovjet nép történelmi hőstettének nagysága azonban az idők múltával is a tömeges hősiesség ragyogó példája marad. Ennek népszerűsítéséhez és megismertetéséhez járul hozzá a szerző érdeklődésre számot tartó és valamennyi nemzedék számára tanulságos könyvével.

Nádor Tibor